

Józef Borzyszkowski

"Słownik Warmii
(historyczno-geograficzny)", Jan
Chłosta, Olsztyn 2002 : [recenzja]

Acta Cassubiana 5, 253-254

2003

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**JAN CHŁOSTA, SŁOWNIK WARMII
(HISTORYCZNO-GEOGRAFICZNY),
WYDAWNICTWO LITTERA, OLSZTYN 2002, SS. 462**

Dr Jan Chłosta z Olsztyna jest rodowitym Warmiakiem. Jako historyk i działacz społeczny, między innymi przedstawiciel środowiska Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego oraz Civitas Christiana, nieustannie wzbogaca życie społeczno-kulturalne rodzinnego miasta oraz warmińską historiografię. Swoimi książkami z ostatnich lat, dotyczącymi Warmii i Mazur, wypełnia ważne luki w obrazie przeszłości tego regionu, zwłaszcza jego dziejów najnowszych. Jednocześnie uświadamia nam w Gdańsku i na Pomorzu białe plamy, braki w rozpoznaniu przeszłości i w obrazie dziejów naszej małej ojczyzny.

Pomijając tu wydawane staraniem J. Chłosty w jego opracowaniu tomiki poezji, biografie i tomy wspomnień wybitnych postaci z Warmii i Mazur, przypisane do minionego 10-lecia, trzeba tu przywołać 3 wielce znaczące publikacje tego autora. Są to:

- *Prusy Wschodnie w literaturze niemieckiej 1945-1990. Biografie pisarzy*, edycja wspólna Towarzystwa Naukowego i Ośrodka Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie, Olsztyn 1993;

- *Spotkania. Wybór reportaży o Warmii i Mazurach z lat 1945-1949*, wstęp i opracowanie J. Szydłowska i J. Chłosta, edytor jw., Olsztyn 1999;

- *Słownik Warmii...*, stanowiący główny przedmiot niniejszej recenzji-omówienia.

Dwie pierwsze książki, podobnie jak trzecia, są nie tylko bardzo interesujące, ale również inspirujące, godne osobnego omówienia.

Prezentowany *Słownik* to rodzaj arcyciekawego leksykonu, namiastki encyklopedii historyczno-geograficznej. Z noty edytorskiej dowiadujemy się, że jest to pierwsze tego rodzaju opracowanie, zawierające w miarę pełną informację o przeszłości Warmii oraz multum ważnych tematów – ludzi i instytucji, przeszłości i współczesności różnych miejscowości dzisiaj. Autor wykorzystał bogatą historiografię Warmii i Mazur, a także znane słowniki biograficzne, dzieła polskie i niemieckie, w tym autorstwa Tadeusza Orackiego. W jego leksykonie znajdujemy „*biogramy ludzi, Polaków i Niemców, krótkie opisy wsi i dwunastu miast, wydarzeń hi-*

storycznych i wzmianki o instytucjach, organizacjach, periodykach i wydawnictwach zarówno polskich, jak i niemieckich. Obok tego ukazano świadectwa warmińskości obecnej w dziełach polskich instytucji przed i po 1945 roku oraz ludzi zajmujących się jej rozpowszechnianiem". (Nota edytorska, s. 13). Słownik ten zawiera też „podstawowe informacje geograficzne o położeniu, faunie i florze, rezerwatach, miejscowościach, ludności, rzekach i jeziorach". (Tamże, s. 14). W sumie stanowi go około 600 haseł – od *Abezier Jan* – bp warmiński 1415-1424 do *Żydzi na Warmii*. A ponadto jest także *Wykaz skrótów bibliograficznych*, stanowiących zarazem bardzo ciekawą bibliografię omawianego dzieła. Każde zaś hasło posiada dokumentację, w której te skróty zostały wykorzystane. Książkę kończy *Spis haseł*, ułatwiający czytelnikowi dotarcie do interesujących go informacji. Zgodnie z oczekiwaniami autora, książka ta niewątpliwie dotrze nie tylko do badaczy, ale również do zwykłego czytelnika. Stanowi bowiem bezcenną pomoc zwłaszcza dla nauczycieli z tegoż regionu, prowadzących edukację regionalną w szkole i jej środowisku.

Studiując poszczególne hasła, całość dzieła, odkrywamy liczne podobieństwa do dziejów i kultury Pomorza, a przede wszystkim ważne tu i tam instytucje i postaci. Wraz z lekturą dzieła rośnie wdzięczność dla jego twórcy i apetyt na podobne – dotyczące Gdańska, Kaszub i Pomorza.

W odniesieniu do niektórych haseł, jak i ich konstrukcji oraz zawartości, można by mieć pewne uwagi, większe oczekiwania. Jednakże w kontekście ogromu wykonanej indywidualnie przez J. Chłostę pracy i pięknie napisanego dzieła nie przystoi nic innego jak tylko nasza głęboka wdzięczność dla autora. Szczęśliwa Warmia, iż posiada tak pracowitego i kompetentnego autora, badacza, historyka, pisarza i działacza. Warto jego książki mieć w swojej bibliotece, nie tylko warmińsko-mazurskiej, ale także kaszubsko-pomorskiej.